

کۆمهڵیک له شیعرو وتهکانی
مهولانا جهلاله ددینی به لّخی رۆمی

جگه له خههه، کهسه تر منه له یاد نییه!

تۆ

ئەى گەشتيارەكە...

بۆ كوى خۆت ئامادە دەكەيت؟ بەرەو كوى؟

غەمگىنىت لە دابران

وەك غەمگىنى ماسىيە لە دابرانى دەريا!

بۆيە لىۋە وشكەكانت،

دورى لى ھەلدەوەرپت!

عاشق
خودا، به دریژای سال
سه‌ر خوښ و
پیسوای کردوه !

عشق !
ئاۋى ھەياتە
بچۆرە نىۋى
ھەر دىلۋېتىكى ئەم ئاۋە
دەرياي ژيانىكى سەربەخۇيە !

۳

ئەي دلبەر
ئېمە لەمە حەبەت، نزيكى تۆين!
لەھەر شوئىنى پىت دابنىي...
دەبينە (خاك) ى تۆ!
چۆن دەپىت لە مەزەبى عىشق
دونيا بە تۆۋە بىينىن و، خۆشت نەبىينىن!

بۆ ماوەیەك
چاولیكە ریم بۆ (خۆم) هەلبژارد
گویم لە ناوم دەبوو و، خۆم نە دەدیت
سەرقال بووم بە (خۆم)
كە من شایتهی (خۆم) نە بووم
كاتی لە (خۆم) دەرچووم
(خۆم) دۆزیهوه

عیشق
رپیگه و رپیازی پهیامبه رانه !
ئیمه رۆله ی (عیشق) ین و
عیشق دایکمانه !

٦

مەرۆ
خۆ ئەگەر هەر دەشپۆیت
هانى (فەرموو) پۆحى من بەرە!

هه‌رچه‌نده (مه‌عشوق)
له‌ئاست ژانه‌کانما،
بێ ده‌نگه‌!
وه‌لێ له‌م بێ ده‌نگیه‌ی
سه‌د وه‌لامی تێدایه‌ وه‌لام!

هه ركه سى
جوانى (دلبهر) مېحرابى بىټ
ئه وه سه د جوړ
له نوټ و،
پكوو و،
كرنووشى هه يه!

۹

من نه هاتومه ته ئه م دونيايه
ته نيا بو دۆزينه وه ي
پيگه ي گه رانه وه بو لاي دل به ر
نه بيت.

۱۰

له عیشقی هه قیقی
نه (وه فا) هه یه
نه (جه فا) !

ئەو زانستەى لە خوڤندنگەكان فيرى بووين
شتيكةو،
(عشق) يش شتيكى تر.

۱۲

بگری!
چونکي گريان ،
سه رمایه ی عیشه!

۱۳

حاشا!
نه گهر چاکتر هه بیټ،
له ته ماشا کردنی پو خسارت

۱۴

جگه له خه م
که سی تر،
منی له یاد نییه!

۱۵

له عیشقی تۆدا،
عهقل خه وتووہ!

۱۶

ئىمە لەدونيادا لە گەشتىكدا دەپۆين
كە چى وا ئەزانين ئەو دنيايە ئەپوات!

۱۷

دلت لهه موو ويڻه يه ك خالى بكه
تا ويڻه يه كى وات بو ديٽ،
كه ويڻه ي نه يٽ!

۱۸

من هه‌رگیز یادی ناکه‌مه‌وه
چون ئه‌وه‌ی یادی لێ ده‌کرێته‌وه
غائبه نه‌ك حازر!

۱۹

جگه له جوانی
گوناھی یوسف کوانی؟!

۲۰

عشق زەریاكان وەك قۆرى (كترى)
دەكولئىت و
كۆۋەكانىش دەكاتە لم

۲۱

له دهرویشیکیان پرسى؛
دلّت چى دهوئیت؟
گوتى:
ئهوه (دلّم هیچی نهوئیت)

۲۲

هاودلی له هاوزوبانی به رزتره

۲۳

ئادەم عاشقە و
ئىيليس: نمونەى بالاي زيرەكى و
بينين و زانينه

۲۴

گوئ بگره ئه گهر توانای بیستنت ههیه
پیوهندی به دلّبه‌ر
یانی پچران له نه‌فست

۲۵

گوئ بگره ئه گهر توانای بیستنت ههیه
پیوهندی به دلّبه ر
یانی: پچران له نه فست

۲۶

ئۆوه نازانن
عشق رۆحى ئايينه!

۲۷

من هەر هی تۆم
مەم دەرەووە بە خۆم

۲۸

گوتم؛
دلم ماچيكي توي دهويت
گوته؛
نرخي ماچيكي، ده رچوني گيانته!

۲۹

ئەو بى شويىنە
وہلى لەھەموو شويىنىك
لەگەلتە

۳۰

نا... نه كهيت برۆيت!
خو ئه گهر ههر ده پړويت،
هانى پړوچ و گيانم له گه‌ل خوت بهره!

۳۱

کاتی گەشت بۆلای تو دە کهم
له نه فسی خۆم گەشت ده کهم
به لام که ده گه پیمه وه
هه رگیز خۆم نادۆزمه وه خۆم!

۳۲

بیزانه
گه ورهیی عاشقان
له گه ورهیی ئه وهیه
که عاشقی ده بن

۳۳

وههابه که دهرده که ویت
دهرکه ویت که وههویت

۳۴

سەردەمىڭ دىت
ھېچ شتى تىدا ماناى نامىنىت
جگە لە (خۆدانە دەست) ى ئەم عىشقە

۳۵

خۆشەويستی
لە ئێرادەى ئازادى خۆتەو دەیت
ناتوانى لە هیچ
قوتابخانەىەك فىرى بیت

گوئی:
چاوه کانت مانگیان دیوه؟
گوتم:
مانگ پرسپاری (مانگ) ی کرد؟

۳۷

ئەو عىشقى لەسەر بىنەماي پوخسار و پەنگە
لەراستىدا، ئەو عىشق نىيە!
تەننى ناتەواويە و نەنگە

۳۸

شهریعت زانسته
تهریقهت کرداره
حه قیقهت گه یشتنه به مه عشوق

۳۹

ئامانچ له نوښت کردن ته وه يه:
خه می دابرانتم بو باس بکه م
ده رده دلی خو مت بو بکه م
وه گه رنا
ته وه چ نوښتیکه که پرووم له تو بیت و
دلّم له بازار بیت؟!

۴۰

بیسەر به، به گوئی لیبوردەیی
بینەر به، به چاوی میهره‌بانی
بیژەر به، به زمانی عیشق

٤١

له خه رابات
فیز و لوتبه رزی ناکر دریت
ئه وهی له م شوینه دا
ده کړدریت
(پیاو هتی) یه

۴۲

نزمترین و خراپترین مهرگ،
مردنیکی بی عیشه!

۴۳

يار له من زېده تر له خومه وه نزيكه
له وه سهر سورپهينه رتر ته وه يه
كه من له و دوورم!

۴۴

هەموو شتێك تا بیدۆزیتەو
دەبیّت بۆی بگەرێت
جگە لە یار نەبیّت
کە دۆزیتەو، بۆی دەگەرێت!

٤٥

بە تۆۋە دىل خۆشم،
بەبى ھىچ ھۆكارىك!

۴۶

خاك و خوئل
دل خوش و به خته وهر
به شه قاوی قاچه كانت!

٤٧

جوانی (دلبەر)
دلبەر نوؤ دەکاتەوہ
وہک کۆمەلگە ی گولان لە بەھاردا

٤٨

ئەى رۆلە:
عشق كارى پالەوانەكانە!

۴۹

وتم هه نديك لهو (مهست) بوونه تم پي نادهي؟

وتی: نا..!

نه یزانی که ئەم (نا)یهی ، مهست بوونه!

دەلّين: (فیتنه خەوتنى چاكتره)
وہلّ توّ خۆت فیتنەیت،
بەخەبەر بیت چاكتره.

۵۱

ئەي دىل
بۇ چەند شەۋيىك مەخەۋە
تا سەھەر مەخەۋە
لە فىراقى (پۇژ) دا
ۋەك (مانگ) مەخەۋە

۵۲

جوانیی و به‌هره‌وهری پیاو
به‌هه‌ند وه‌رمه‌گره
به‌لکو سه‌یری
په‌یمان و وه‌فای پیاو بکه!

۵۳

دەشیّت مروّڤ
گرفتاری تالی دلبەر، وهك (شهكر) بخوات
دلبەر سویره ، فره سویره
له کاتی (خوئ) هه‌بوو
خواردنی (جگهر) یش دەشیّت

۵۴

هه موویان له وه رزی به هاردا
خه ریکی به رهه م هینانن
دوا جار له پایزدا
به نا چاری هه لی ده وه ریئن
ئه وه ته نی عیشقی تویه
که هیچ وه رزیکی بو نییه!

۵۵

ئاو ئەگەر لە نۆو كەشتى بىت
يانى لە نۆو چوونى
بەلام كاتى لە ژىريەتى
يانى پزگار بوونى
ت / ئاو: دنيايه ، كەشتى : دلى مروڤ

۵۶

عاشقان

سه د سال له تهنه ن
پيشكه شى يه ك سات ده كه ن
له پيناو بو نى هه ناسه كان
هه زار مال ده برن له پيناو دل
هه زار روچ پيشكه ش ده كه ن.

۵۷

بە تەننى مەرپۆ
چونكە پىگر زۆرن
تۆش يەك پۇخت ھەيە و
دووژمنەكانى پۇح زۆرن
ئەتۆ دوژمنى پۇح
بە مەعشوق و مەحبوب ناوزەد دەكەيت
گەوجى وەك تۆ
زۆرن لەم دنيايەدا.

خۆشى زەمانە
لە غەمى من دەستەوسان بوو
هەموو دەرماتىكەش
دەستەوسانى من بووم
تەننى غەمى دل بەر نە يەت.

۵۹

من چيم؟
جگه شوينكه وتەيهك ئەي مامۆستا
من چيم؟
جگه لە منداڵيك لە بەردەمتا ئەي عيشق!

ئافرەت لە نووری خودایە
ئەو هەر دلبەر و دروستکەر نییه
بە لکوو درووستکاریشه!

ئەوھى ستايشى مرؤف دەكات
ستايشى خۆيى كىردووه
ئەوھى ستايشى خۆر دەكات
ئەوا ستايشى چاوى خۆيى كىردووه.

۶۲

لېگه پری با بوخویان بلین عاشق شیتته!
نازانن که شیتیه کی جوانه
دهردیکی خوشه
ته نیا چارهش بوئه و شیتیه
دیدار و سهردان و بینینی یاره!

۶۳

ئەى عىشق تۆ لاى خەلك
زۆر ناو شۆرەتت ھەيە
بەلام من دوينى شەو
ناويكى ترم لى نايىت
دەردى بى دەرمان!

۶۴

لەو پۆژەي ئەفلاكت تىيدا دارپشت
ئەنگوستيلەي زىپرين بۆ عاشقان
بە رەنگىكى تر بۆيە كرا،
لەپىگەي عىشقىدا لەسەر چۆنىتىي
بۆيە كوردنەكەي مەترسە
چونكى ئەم زىپرە لە دەرهووەي
مەملەكەتى عەقل لەقالب دراوہ.

٦٥

شویڻیك
له دهره وهی جیهانی کوفر و ئیماندا ههیه!
له نیوه پراستی ئەم شویڼه دا،
ئیمه (عیشق) مان ههیه.

٦٦

له م پښگایه
جگه له "دل" ت
هیچی تر مه که
به چاوساغ و پښه رت

۶۷

ئەو چاوانەى كە دەبينىت، نازانىت
چونكه لەسەر كوڵمەت
هەزار رەقىب هەيه.

٦٨

لاشەى تۆ وەك ئاشى ئاوە!
ئاوى ئەم ئاشە عىشقە
كە كاتى ئاۋ نەبىت
ئاش چۆن دەسورپىت؟!

۶۹

ئەم تەنبايىيە لە ھەزار پۇچ چاكتەرە
ئەم ئازادىيە لە مولكى دىنيا چاكتەرە،
يەك سات خەلۆت لە گەل حەق
لە پۇچ و دىنيا و لەمەو لەوھش چاكتەرە!

۷۰

زاهیدان له ترسه وه به پي
راده کهن بو لای خودا
هه رچی عاریفانن به پال دهفرن
خیراتر له تیشک و با!

۷۱

ئەو مەلىكەى
تۆزى بەر پاي، تاجى سەروانە
پيىم گوت: فیراقت لە مردن
لە سەرم بەھیزترە!
ئىستەش ھا پەنگ زەردىم بەلگەيە!

۷۲

خۆر چىيە تا بگات بە روخسارت
”با”ى بى بەھا چىيە تا بگات بە قژەكانت
ئەو ئەقلەى مىرىتى شارى وجوود دەكات
شىت دەبىت تا دەگاتە لات!

۷۳

عیشقه که ت
له هیچ جیگه یه ک جیی نه بووه وه
ته نی له دم نه بی!
ئیستا له ویش جیی نابیتته وه
به چاوما دیتته خواره وه!

۷۴

ئەو ساتەى عەقْل مەملانئى دَل دەكات
رۆحم بە پىخاوسى لەم جەنگەدا پادەكات
شیتە ئەوەى لە عاقلان ئەژمارم بکات و
ئاقڵە ئەوەى لىم رابکات.

چىرۆكى خۇدى عىشق تەنى لە خۇدى عىشق
گوڭى لى پادە گىرېت
عشق وەك ئاوينەيەكى پاژە
هەموو وردە كارىيەك بە بېدەنگى
دە گوازىتەو.

عاشق نه موسولمانه نه مهسيحي
يان به شيك بيت له ههر عه قيديهك
دينى عيشق هيچ مهزهه بيتكى نيه
تا باوهرى پى بهيت يان
باوهرى پى نه هيت.

۷۷

هاوه لّانم نه به دّل نه به عه قلّ خوشناوین
ده گونجیت دّل بوه ستیت
عه قلّ بیرى بچیتته وه
هاوه لّانم به رّوح خوشده ویت
رّوح نه ده وه ستی ... نه بیریشی ده چیتته وه!

۷۸

ئەي دلبەر
ئىمە بەندى داوى خۆشەويستى تۆين
لەھەر كات و شوينىڭ قاچەكانت دا دائىت
رۇھى ئىمە بۇ تۆ خاكە
دەي چۆن دەشىت لە مەزەبى عىشقدا
جىھان بە تۆۋە بىينىن و
خۆت نەبىينىن.؟!

۷۹

ئەو مانگەى كە نە لە ئاسمانە و نە لە پرىسمان
 لە كوئىيە؟
 مەلئ لىرەيە و لەوئىيە
 راستگوئيانە پىم بلئ: لە كوئىيە ئەو؟
 نا، سەراپا ئەو
 بەلام كوا ئەو بىنەرە؟!

له خوښه ويستی گهړې
چیت لیده کات با لیتبکات
لیکهړې با بتسووتینیت
لیکهړې با بوونت بکاته خاك و گل
له ناخی ئەم گلەدا، گول شین ده بیټ.

گوتت: تۆ چۆنى؟
من ھەرچۆنىك بىم عىشق لەسەر سەرمە و
سەرىشم لەسەر دەستە
شتى بە دەورى سەرما دەخولیتەو
ناتوانیت ناوزەدى بکەى
وہلى لە لوتکەى جوانیہ!

۸۲

ئا، وەك بلىي ھەقىقەت ”ئاوينە” يەك بوو
 بە دەست خوداۋە
 كاتىك ئەم ئاوينە يە كەۋتە خوارەۋە ھەقىقەت شكا،
 لەم كاتەدا ھەر يەككە دەھات و پارچە يەكى لەم شكاۋە
 ھەلدەگرت و بە ديارىيەۋە دەيگوت:
 ھەقىقەت تەننى ھەر ئەۋەيە!

۸۳

مەرگی ھەر كەسك پەنگى خۆيەيتى
مەرگ بۆ دوژمن دوژمنە و،
بۆ دۆست دۆستە
ئەگەر لە مەرگ دەترسیت و لە دەستى ھەلدىت
ئاگادار و ھۆشيار بە
چونكە تۆ لە دەست خۆت ھەلدىت!

۸۴

بە کاریگەری ئاوی حەياتی دلبەر
هیچ نەخۆشییەك نەما
بە کاریگەری ھیزی دلی ویسالی دلبەر
هیچ درکیك نەما
دەلین: پەنجەرەییەك لە دلەوہ بو دڵ ھەییە
چ پەنجەرەییەكە؟ کە دیوار نامینیت!

دادگەر به، عیشق کارپکی باشه
ئەگەر تەنگییهك هەبیت، بەهۆی ئاکارەوہیہ
تۆ شەهوەتت بە ”عیشق“ نیوزەد دەکەى
لە شەهوەتەوہ بۆ عیشق
پێگەیهکی دوور هەیه!

ئەو شوئبەى مەشوقى ۋەك تۆى لىيە
كوفرە ئەگەر شوئنىك بىت بو قەرارگرتن
ئەو ئەقلەى تۆ دەبىنىت و حەيران نابىت
بۆ ۋى چاكتەرە، بە داران بكوترى
چونكى ماريكى قىزەونە يەم ئەقلە.

گه رمی تهنی له ئاگرێکی شوعله دار نییه
ئه گهر له ناکاو هاتیه ژوره وه
ئا ئه وهیه گه رمی
ساردی تهنی له زستانێکی سه ختدا نییه
کاتیك کفتی هاتن ده دهیت و نایهیت
ئا ئه وهیه ساردی!

بۆنى ھەناسەى ئەھلى ئىقبال
 خۆشە ۋەكو گۆل
 ۋەلى شەوقى ھەناسەى ۋەكو دېكە
 تىژ ۋ سەر سەخت
 بە ھاۋەلىتى گۆل دېك لە ئاگر رېزگارى دەبىت
 بە ھاۋەلىتى دېك گۆل دەكەۋىتە نېۋ ئاگرەۋە

مه عشووق زه ريفه، ئەمهش تاوانيه تي
جوان و بېگه رده، ئەمهش سوچيه تي!
دواجار به چ به هانه يه ك لي پاده كه يت؟
ئەو له نهنگي خالييه، ئا ئەمهش سوچيه تي!

ئەگەر مەعشوق توپكۆم هەل بديریت و شەقم بکات
 هاوار ناکەم و نالیم ئەم ئازارە لەویەو
 خەلکی هەموو دووژمنی ئیمەن
 لەلای دووژمنان گلهیی لە دلەبر بکە
 جوان نییه!

۹۱

ئەي ئەو كەسەي لە "كروك" بى ئاگىت و
بە توپكەل فرىو دراوى
بە ئاگابى، لە نىوہ پاستى پوخت دىل ھەيە
ھۆش كروكى لاشەتە
كروكى ھۆشت پوختە!

ئەگەر تۆ بۇ ساتىك چەسپاويت لەسەر عىشقىدا ھەيە
ئىدى چ كارەيت لە رىزى عاشقاندا؟
سەرتىژ بە ۋەك دىك
بۇ ئەۋەى دلبەر ۋەك دىك
جاريك لە سينەت و جاريك لە تەكدا بىت.

۹۳

گیانه کهم غەمی تۆ له هەموو ئەوانەى دەیلێت خراپترە
خەمت ئازارى دڵ و، سوتینەرى جەرگ جەستەى
هەر شتێك که دەىخۆیت کهم دەکات
تەنێ غەمت بەییت هەر جارێك که دەى خۆم زیاد دەکات!

۹۴

مادام له گه‌ل تۆم
 من له پيڭگه‌يشتن و هاوه‌ليتدا ناخه‌وم،
 مادام دوورم له تۆ
 من له دووري و پشوي تۆدا ناخه‌وم
 پاك و بيڭهردي بۆ خودا
 من ههر دوو شه‌وه‌كه به‌خه‌وهرم
 سه‌يري جياوازي نيوان، جوهره‌كاني بيداري ده‌كه‌م!

۹۵

عەقل ھاتوو دەستی کرد بە ئامۆژگاری عاشقان
لە رێگادا دانێشت و رێگە برینی کردە ئاینی
کاتی هیچ شوینیکی لە سەریان بۆ ئامۆژگاری نەدۆزیەو
قاچەکانی ماچ کرد و گەرایەو شوینی خۆی!

